

VÝPLNĚ OKENNÍCH A DVEŘNÍCH OTVORŮ V KAPUCÍNSKÉM KOSTELE PANNY MARIE ANDĚLSKÉ NA HRADČANECH

VERONIKA KOBEROVÁ – LADISLAV BARTOŠ

Materiál si klade za cíl upozornit na významné barokní výplňové prvky dveřní i okenní, které se v kostele Panny Marie Andělské nacházejí. Jedná se o jednu z mála staveb na území Prahy, kde jsou tyto historické okenní i dveřní výplně dochovány v takovém rozsahu. Autoři do tohoto příspěvku zahrnují ty výplňové prvky kostela, které byly alespoň částečně přístupné pro dokumentaci. V další části se autoři zamýšlejí nad možnostmi datování předmětných výplňových prvků, které pocházejí z jednotlivých barokních etap výstavby kostela a jeho oprav po válečných škodách. Ukazuje se však, že pro bezpečnou dataci většiny prvků stále nemáme dostatek informací.

GLASS WINDOW AND DOOR PANES IN THE CAPUCHIN CHURCH OF SAINT MARY OF THE ANGELS AT HRADČANY

This material study draws attention to significant Baroque window and door panes in the church of Saint Mary of the Angels, one of the few in which these historic fittings are preserved to a great extent. The authors could include only panes at least partially accessible for documentation. The dating possibilities are discussed of the panes, which originated in various Baroque phases of the church construction with post war repairs. Apparently the precise dating of most of the items is not possible due to the lack of information.

Klíčová slova — Praha – Hradčany – kostel Panny Marie Andělské – baroko – okna – dveře – oratoř – sakristie – kapucíni – klášterní kostel – kování

Key words — Prague – Hradčany – church of Saint Mary of the Angels – Baroque – windows – doors – oratory – sacristy – Capuchins – priory church – metal fitting

Výplňové okenní a dveřní prvky patří k základním prvkům slohového výrazu jednotlivých architektonických stylů (SCHUBERT 2005, 21; 2014, 5). V minulých letech byly ve Staleté Praze publikovány články zabývající se hodnotnými okny a dveřmi vybraných pražských kostelů či klášterů z období baroka (BARTOŠOVÁ/HAVLÍKOVÁ/CHALOUPKA 2012; HAVLÍKOVÁ/BARTOŠOVÁ 2013; BARTOŠOVÁ/HAVLÍKOVÁ 2014; KOBEROVÁ/BARTOŠ 2015; BARTOŠ/KOBEROVÁ 2016). Podle výsledků těchto materiálů je zřejmé, že jeden z nejhodnotnějších a nejucelenějších souborů se nachází v hradčanském kostele Panny Marie Andělské na Loretánském náměstí. Proto se článek v letošním roce věnuje pouze tomuto klášternímu kostelu a dává do souvislostí dosavadní poznatky bádání s dalšími novými hodnotnými nálezy. Předmětem výzkumu jsou barokní okna a dveře nacházející se v lodi, přilehlých kaplích Panny Marie a sv. Kříže či presbytáři, dále v sakristii, zpovědní chodbě, oratořích v patře při západní straně lodi kostela a oratoři nad kaplí sv. Kříže.

Takto rozsáhlý soubor je dnes již ojedinělou záležitostí, a to i v sakrálním prostředí, kde je těchto výplňových prvků vzhledem k přirozeným okolnostem zachováno nejvíce. Na stavbách profánního charakteru byly nároky na výplňové prvky zcela jiné a především v posledních dvou stoletích došlo k jejich obnově či masivní výměně za nejrůznější novodobé.

Historie kostela s ohledem na jednotlivé barokní fáze výstavby

Kapucínský klášter uzavírá severní část Loretánského náměstí na Hradčanech. Ze západní strany areál ohraničuje Černínská ulice, od severu jižní fronta domů ulice Nového Světa, východní hranici areálu pak tvoří Kapucínská ulice. Samotná stavba neorientovaného kostela Panny Marie Andělské je situována do jihozápadní části areálu při Černínské ulici.

Kapucíni byli povoláni do Prahy arcibiskupem Zbyňkem Berkou z Dubé a první bratři přišli do Čech ještě v říjnu roku 1599 (KAŠIČKA ET AL. 1975, 3). Arcibiskup měl nejprve v plánu řád umístit do některého z opuštěných klášterů, ale kapucíni na návrhy reagovali negativně s odůvodněním, že dispozice neodpovídají řádovým předpisům, a proto je nutné postavit klášter nový (KAŠIČKA ET AL. 1975, 3). Konvent spolu s kostelem byl na Hradčanech stavěn od roku 1600. Kostel byl postaven již v roce 1602 a posvěcen 16. června (VLČEK 1999, 125). Jedná se o jednodílnou stavbu s pravoúhlým presbytářem, na západní straně byla již v první fázi výstavby situována téměř čtvercová sakristie, na západní straně blíže vstupu je pak také téměř čtvercová kaple Panny Marie, ve které byla původně umístěna socha Panny Marie, dar Jana Barvitia z Fernemontu (KAŠIČKA ET AL. 1975, 3). V roce 1663 došlo k rozhodnutí o rozšíření kláštera a i kostel se dočkal obohacení o další kapli sv. Kříže, která se nachází naproti kapli Panny Marie a má totožný půdorys. Měla být také postavena oratoř pro panovníka na východní straně (VLČEK 1999, 125). Ani u této přestavby